

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

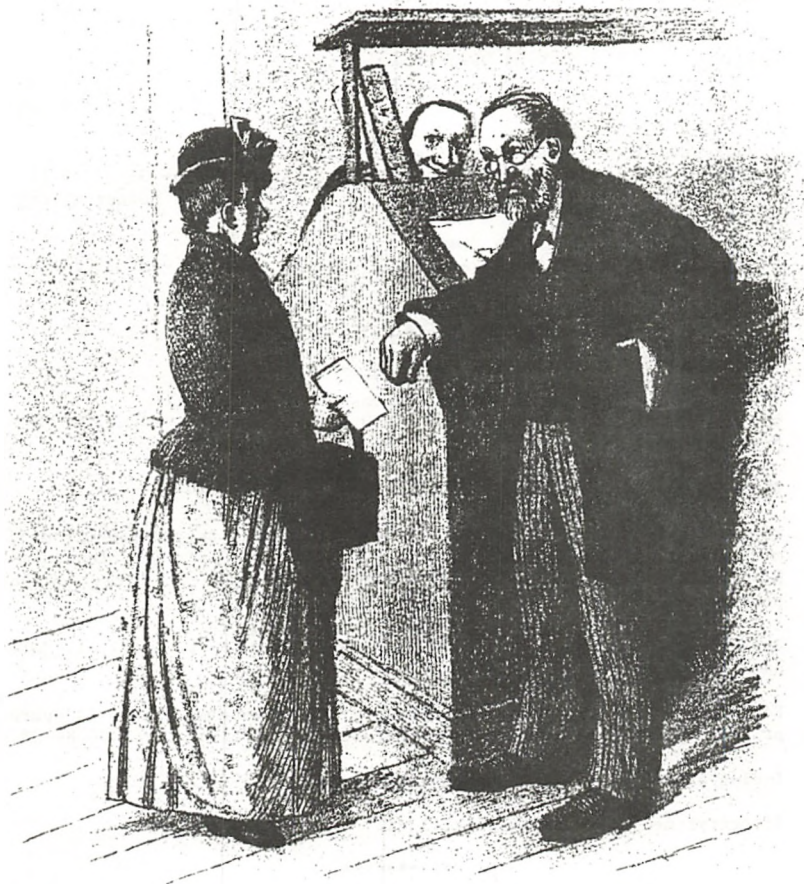
Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

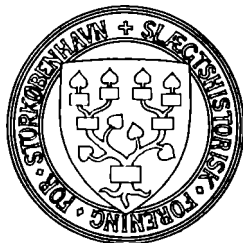
Slægt & Stavn

1989:3

God Tro?

- Je sku' spøre, om de æ her, man ka' faa baareli Vielse?
- Ja, hvis De har Dokumenterne i Orden? — Men, hvorfor vil De nu vies borgerlig?
- Jo, for min Kærreste si'er, de' æ saa billi!
- Ja, men er De nu f. Ex. af forskjellig Trosbekjendelse?
- Ja, hvad de' angaar, saa æ jej nu rægti nok, men Jensen, han æ Sjoselist!

ISSN 0107 - 539x

udgives af
SLÆGTSHISTORISK FORENING FOR STORKØBENHAVN

Formand:	Jørgen Aasberg Mac Donald Alle 15, 2750 Ballerup - 42 97 01 71
Kasserer:	Lone Wredstrøm St. Kongensgade 89, 2., 1264 K - 33 32 79 13 (efter kl 18)
Ansvarshavende redaktør:	Lone Wredstrøm St. Kongensgade 89, 2., 1264 K - 33 32 79 13 (efter kl 18)
Øvrige redak- tionsmedlemmer:	Bjørn Sommer Åboulevarden 14, 2200 N - 31 35 23 89 Grethe Aasberg Mac Donald Alle 15, 2750 Ballerup - 42 97 01 71
Tidsbestilling til biblioteksbesøg i Mormonkirken:	A M Krogh-Thomsen Hedebyvej 5, 3650 Ølstykke - 42 17 92 51

Bladet sendes gratis til foreningens medlemmer.

Bladet udsendes 4 gange om året - sidst i februar, begyndelsen af maj, midt i august samt midt i december. Hvis De ikke har fået bladet omkring disse terminer, bedes De rette henvendelse til Deres lokale postkontor.

Dead-line for indsendelse af artikler er 1. januar, 1. april, 1. juli samt 1. november.

For enkelte numre er prisen kr 10 eller i årsabonnement kr 40 (4 numre pr årgang), der kan indbetales på foreningens girokonto nr 2 20 86 28.

Indlæg sendes til: St. Kongensgade 89, 2., 1264 K

Eftertryk med kildeangivelse tilladt.

*****

Special Forklaring Over samtlige Fogderne i det Cronborgske District

Competencestriden på rytterdistrikterne mellem regimentskriver og amtmand om retten til at udnævne og afsætte sognefogeder faldt i 1741 ud til fordel for amtmanden på Frederiksborg og Kronborg Amter. Andre steder var det regimentskriveren, der gik af med sejren. F. eks. fik regimentskriveren på Koldinghus Distrikt i 1740 kgl. resolution på retten. 1)

16. marts 1741 blev Friderich Carl v. Gram udnævnt til amtmand over Frederiksborg og Kronborg Amter efter faderen Friderich v. Gram. Man kan sige, at han "arvede" amtet og problemet. Det måtte der gøres noget ved, og det blev der!

I Amtmandens copibog ses under 18. oktober 1741:

Til Rente Cammeret.

Siden min ankomst til de mig allernaadigst anbetroede Amter, haver ieg allerede fornunnen, at af mig i mange tilfælde søges Attester og Erklæringer, og at min Tilsuun med kgl. Majestæts Gods overalt i Amterne bestandig fornødiges, men finder derimod vanskeligt, ved saa mange Familier at blive alleting saa bekient, som det til kgl. Majestæts Tjeneste kunde være fuldkommen nyttelig og gaunligt, uden at ieg her og der i Amterne kunde have nogenledes tilforladelige Mænd, af hvem ieg kunde udforsake og faa at vide, hvad som i hver Egn passerede og foreløb. Thi haver ieg desaaarsag herved tjenstelig skullet foreslaa, at i Steden det paa disse Amter er brugeligt, at Sognefogederne sættes og afskaffes af Regimentskriveren og Forvalteren selv og ey af Amtmanden, af hvis Aarsag de dennem allene ere tilgenegne, de da herefter maatte blive satte og afskaffede af Amtmanden, ey til anden ende, end at ieg af dennem kunde kræve og faa fornøden oplysning om alleting i deres Sogner, og at de uden Frygt for afsættelse, kunde gjøre

Amtmand, Gehejmeraad Friedrich Carl v. Gram

redelig forklaring til mig, om de ting ieg maatte finde nødvendig at forsøge efter, og som ieg dennem ikke i anden maade agtede at bruge, saa kunde det være Amtsbetienterne for det øfrige tilladt, at benytte sig af dennem til kgl. Majestæts Tjeneste, herefter som hidentil, og selv at foreslaa 2 eller 3 af de bedste Mænd i Sognet som de kunde finde sig tient ved, af hvilke ieg dend eene til Sognefoged og den anden til Underfoged kunde beskikke, og dennem foreholde, hvad de skulle gjøre og lade. Og at ieg strax kunde faa de Sognefogeder, som nu ere, under slig fornøden Lydighed, var fornøden, at de af mig blev Confimerede og foreholdt deres Pligt, saa mange af dem, som duelig befindes, paa det dem attraade Nytte straxen kunde erlanges. Skulle Deres Excellencer og høitærede Herrer icke for sig selv ville approbere dette mit forslaug, og føre derom dend fornødne anstalt, vil ieg tjenstlig bede, at Hans Majestæts allernaadigste Resolution derover ubesværgt maatte indhentes, siden ieg uforgribelig finder, at det ville være Deres Majestæts Tjeneste meget til nytte. 2)

Denne skrivelse gav resultat i form af en kgl. resolution af 7. november 1741: At sognefogederne herefter i Frederiksborg og Kronborg Amter udnævnes og afsættes af Amtmanden. 3)

Hvilket omgående blev meddelt Regimentskriverne.

20. november 1741 melder Copibogen om følgende brev til Regimentskriverne Rasch, Dahl og Morslet:

Efter dent hannem fra det høiloflig Rente Cammer gifen Notice, angaaende Sognefogedernes antagelse af mig efterdags, forventer ieg mig Communiceret naar nogen Sognefoged herefter, enten ved dødsfald, eller i andre maader maatte afgaae, med forslaug af 2 a 3 andre af de beste Mænd i Sognet, hvoraf een i Steden kunde antages. Ellers vil ieg bede om Liste paa de Sognefogeder, som nu findes og bruges i hvert Sogn, med oplysning om Hr. Regimentskriveren med samme ere fornøiede, eller forandring med nogen af dem forlanges, siden ieg vil gjøre mig de som skal blive bekiegte og dennem i Sognefoged Tienesten Confirmere. 4)

Fra Regimentskriver Otto Rasch på Esrum blev 2. december 1741 fremsendt følgende redegørelse fra distriktes sognefogeder:

Special Forklaring
Over samtlige Fogderne i det Cronborgske District.

Tikiøb Sogns Syndre Part	<u>Lars Pedersen</u> , Tikiøb. Temmelig gammel Foget, men liden Myndighed, hans Dygtighed bestaar meer i Ord end Gierning. <u>Erich Pedersen</u> , Nyerup. Meere Vittig og noget meer tilforladelig.
Nordre Part	<u>Lars Olsen</u> , Bidstrup. Skikkelig Mand, i sin Forretning maadelig. <u>Niels Jensen</u> , Borsholm. Vittig, og meere habil Foget.
Asminderød Sogn afdeelt i 3	<u>Niels Hansen</u> , Langstrup. Maadelig god, men noget interesseret.
Roermaal og har 3 fogder	<u>Jeppe Pedersen</u> , Asminderød. En gammel tro Foget. <u>Niels Jensen</u> , Roland. Ung, og ikke meget tilforladelig.
Grønholts Sogn Sognefoget	<u>Hans Abrahamsen</u> , Lønholt. Ung og behøver daglig Retelse.
Underfoget	<u>Peter Petersen</u> , Sørup. En skikkelig Mand, men ikkun et Aars tid været Foged.
Nøddeboe Sogn	<u>Peter Arvedsen</u> , Ferstrup. En jævnfærdig, skikkelig Mand, kand passere i det lidet Sogn.
Esbønderup Sogn Sognefoget	<u>Rasmus Nielsen</u> , Esbønderup. Temmelig god Foget.
Underfoget	<u>Søren Nielsen</u> , Willingrød. Meere habil og tilforladelig.
Søeborg Sogn Sognefoget	<u>Anders Hansen</u> , Pässebech. Maadelig, har frasagt sig Fogderiet for 1/2 Aar siden, men i mangel af en bedre at faae dertil, har ieg endnu ikke villet slippe ham.
Underfoget	<u>Lars Nielsen</u> , Dragstrup. Har afstaaet Gaarden, faaer og afstaae bestillingen som u-bequem dertil.
Grøsted Sogn Sognefoget	<u>Jens Pedersen</u> , Freboe. Temmelig, kunde være bedre, om hand ei formeget i agt tog sine egne Sager.
Underfoget	<u>Ole Jørgensen</u> , Allume. Kand blive bedre, har ikkun at Aars tid været Foged.

- Maarme Sogn
Sognefoget Børge Petersen, Nellerød. En brav mand, men kand ey
Læse og Skrive.
- Underfoget Jørgen Jensen, ibid: Ung, kand blive bedre, har ik-
kun et Aars tid været Foget.
- Walbye Sogn
Sognefoget Lars Børgesen, Walbye. Maadelig, Er endnu ikkun Ung.
- Underfoget Lars Nielsen, Aggeboe. Ikke meget nyttig.
- Helsinge Sogn
Sognefoget Jørgen Andersen, Neillinge. En Retsindet Mand og ha-
bil Foget, ønsker de vare alle saa.
- Underfoget Jens Olesen, Høbjerg. Er for kort siden antaget.
- Annisø Sogn
Sognefoget Anders Svendsen, Annisø. Gammel Foget og god i sin
Forretning, meen i øvrigt ey saa aldeles tilforlade-
lig.
- Underfoget Niels Andersen, ibidm. En skikkelig Mand, ikkun et
par Aars Tid været Foget.
- Ramløse Sogn
Sognefoget Hans Christophersen, Ramløse. En Brav Mand og dygtig
Sognefoged.
- Underfoget Hans Olsen, Schierød. Duer ikke meget.
- Weybye Sogn
Sognefoget Peder Larsen, Weybye. Skikkelige Mænd, og
- Underfoget Lars Larsen, Ørebye. nogenlunde gode Fogder.
- Blidstrup Sogn
Sognefoget Jens Hansen, Høyelt. Manden var god, om hand ey var
saa meget fattig, og seer derover igiennem Fingre,
med ham i mange ting.
- Underfoget Lars Ibsen, Kaalsbeck. En enfoldig Mand, men gjør
trolig hvad ham bliver befalet.
- Tibirke Sogn
Niels Hansen, Tiiswilde. Vittig nok, og kand got
snakke om sin Pligt, men der i bestaaer det og for-
nemmelig.
- Melbye Sogn
Sognefoget Ingemand Larsen, Evetoffte. Gammel Foget, og temme-
lig god.
- Underfoget Matthias Nielsen, Melbye. Tegner got, har i et par
Aars Tid været Foget.

Torup Sogn
Sognefoget

Jørgen Christensen, Torup. Vittig nok, men ikke synderlig Huusholder, derover interesseret, og ey at forlade sig paa.

Underfoget

Morten Jensen, ibidm. Er af liden betydning.

Af foregaaende gandske u-partisk vedtegnede Begreb, om en hver Fogets Egenskab, sees, at deris Tal er ikkun faa, hvorpaa mand kand forlade sig og have nogen retskaffen nytte af til Kongens Tieneste. Nu er det vist, at det kunde være mig i mange Ting en stor Hielp til Kongens Tieneste og Bondens eget Gavn, om de alle vare som de 2 i Helsing og Ramløse Sogner. Men siden det er rart at udfinde nogen bedre i Sognerne, end de der ere, saa faaer mand behielpe sig med dem saa got mand kand.

Esserom d. 2. December 1741

O.C. Rasch 5)

Regimentskriveren virker noget negativ i omtalen af sine sognefogeder, mange af dem havde han endog selv udnævnt!

Børge Pedersen i Nellerød, den brave mand, der hverken kunne læse eller skrive, synes dog at have fungeret ganske godt. Han var sognefoged i 46 År! I 1761, da han var 72 År, bad han så mindelig amtmanden om at blive fritaget for tjenesten, p.g.a. alder og sygdom. 6) Så slap han endelig for sognefogedtjenesten - og døde i 1762.

Amtmandens "Sognefoged beskikkelse" havde følgende ordlyd:

N.N. i N.N. bliver
hermed af mig beskikket til at
være Sognefoged for N.N. Sogn.

Thi skal hand udi samme Tieneste

1. Rette sin giøren og Laden derhen, at Hans Majestet's Tieneste og Bondens Gavn kand blive fremmet, og Skade og Fordærv derimod afværget, saa og selv i alle ting foregaae Sognefolket med gode Exempler.

2. Skal Hand være mig som Stædets Amtmand i alt hvad ieg Hannem til Kongelig Tieneste maatte befale, hørrig og Lydig, og bør Hand ikke allene-ste, naar ieg Hannem om noget i Sognet adspørger, giøre Sandfærdig Beretning til mig derom, og det uden Undseelse eller Hensigt, enten til Egen Fordeel, Venskab, eller Fiendskab, men Hand skal endog af sig selv Tiid efter anden, armelde for mig, hvad som i Sognet passerer, at ieg om alle Ting kand faae og Have Videnskab.

3. Skal Hand iligemaade adlyde Regimentskriveren, i alle de Ting, Hand Hannem paa sit Embede Vegne til Kongelig Tieneste haver at befale, ligesom det hidtil skeed er, og samme med all Troeskab og Flittighed udrette.

Derimod Hand nyder den Frihed for Hoveri og Videre, som een Sognefoged er tilladt, og det saalænge Hand i samme Embede sig Skikkelig Troe og Flittig forholder. 7)

NOTER

- 1) Fortid og Nutid, 1988, hæfte 3.
Joha. Lind: Sognefogeder før 1750.
- 2) Frederiksborg og Kronborg Amter: Copibog for Breve og Erklæringer til Collegierne, 1737-44.
- 3) Kronborg Amtstue: Indkomne Breve til Regimentskriveren 1728-49.
- 4) Frederiksborg og Kronborg Amter: Copibog for udgående Partikulære Breve 1738-42.
- 5)   "   "   Partikulære Breve 1741.
- 6)   "   "   Partikulære Breve 1761.
- 7)   "   "   Partikulære Breve 1742
Anders Hansen i Jørlunde.

Else Granberg
Kingsøvej 47, 2630 Taastrup
42 99 39 62

Special Forklaring.

Over samtlige Sogderne i det Cronborgske District.

Sognernes Navne.	Sogdernes Navne.	i hvad Dje de boer.	Deres Capacitet og andre Omstændigheder.
Titiob Sogns + Sjunde Aast	Lars Pedersen	Titiob	Ualmelig gammel foged, men liden Wijsdriksfuld, sand Dygtigheds bekaar naar i Sigt and Gjerning.
	Erich Pedersen	Njæriup	Mærk Værdig og meget uerret tilforlædlig.
+ Nørre Aast	Lars Olsen	Middstrup	Skikkelig Mand, i sin forretning maanedlig.
	Niels Jensen	Vorsholm	Værdig, og mæret habil foged.
Asminderød Sogn afskalt i 5.	Niels Hansen	Tangstrup	Maanedlig god, men meget interesseret.
	Jeppe Pedersen	Asminderød	En gammel liden foged
	+ Rosnaal og far Sj. Sj. No.	Niels Jensen	Kolard
Drønholts Sogn + Sognefoged Underfoged	Hans Abrahamson	Tonholt	Ung og bester ungelig skikkelig.
	Peter Petersen	Søerup	En skikkelig Mand, men ikke et Aand det været foged
Nøddeboe Sogn	Peder Andersen	Njerstrup	En jævnferdig skikkelig Mand, Land passere i det liden Dogn.
Esbønderup Sogn + Sognefoged Underfoged	Rasmus Nielsen	Esbønderup	Tammelig god foged
	Loren Nielsen	Willingerød	Mærk habil og tilforlædlig
Søeborg Sogn + Sognefoged Underfoged	Anders Hansen	Pasebech	Maaedlig, far forafugt sig sigt vort for 2 Aar siden, men i mangel af en bader at far habil, far sig andin ikke vider led Pisse farre
	Peder Pedersen	Kjellingrup	
Underfoged Underfoged	Lars Nielsen	Dragstrup	Har afskaat jaardens liden og affaalt besættelsen som
	Loren Jensen		

Forårsudflugt

Efter nogle år med faldende deltagertal opleves i år et regulært boom - idet der tilmeldte sig 66 personer.

Da det blev oplyst, at bussen havde plads til 56, måtte der gives afslag til 10 personer.

Imidlertid viste det sig i Ballerup, da sidste hold blev hentet, at der kun var siddepladser til 55! Resultatet blev, at et bestyrelsesmedlem sad på gulvet indtil Jørlunde, resten af turen på en klapstol i midtergangen, som chaufføren havde været hjemme for at hente!

Bortset fra dette forløb resten af turen uden overraskelser.

Kl 10 var vi fremme ved Jørlunde kirke, hvor pastor Ingrid Schrøder-Hansen meget levende fortalte om sin kirke. Vi fik vist, hvordan man under restaureringen fjerner det gamle cementlag, så den oprindelige frådstens opbygning fritlægges, for senere at blive beskyttet af et lag puds. Kirken er bygget af Hvide-slægten i slutningen af 12. årh. - samme slægt finansierede også de meget smukke kalkmalerier, som blev grundigt forklaret. Bl.a. hvordan man i ca 1350 gav kirken hvælvinger, som bare skar tværs igennem

fremstillingerne, så man skal op på loftet, for at se Judas' forrådelse! Alle tværribber blev bemålet ca 1450.

Gerne havde præsten fortalt for os i mindst 1 time, men vi måtte videre.

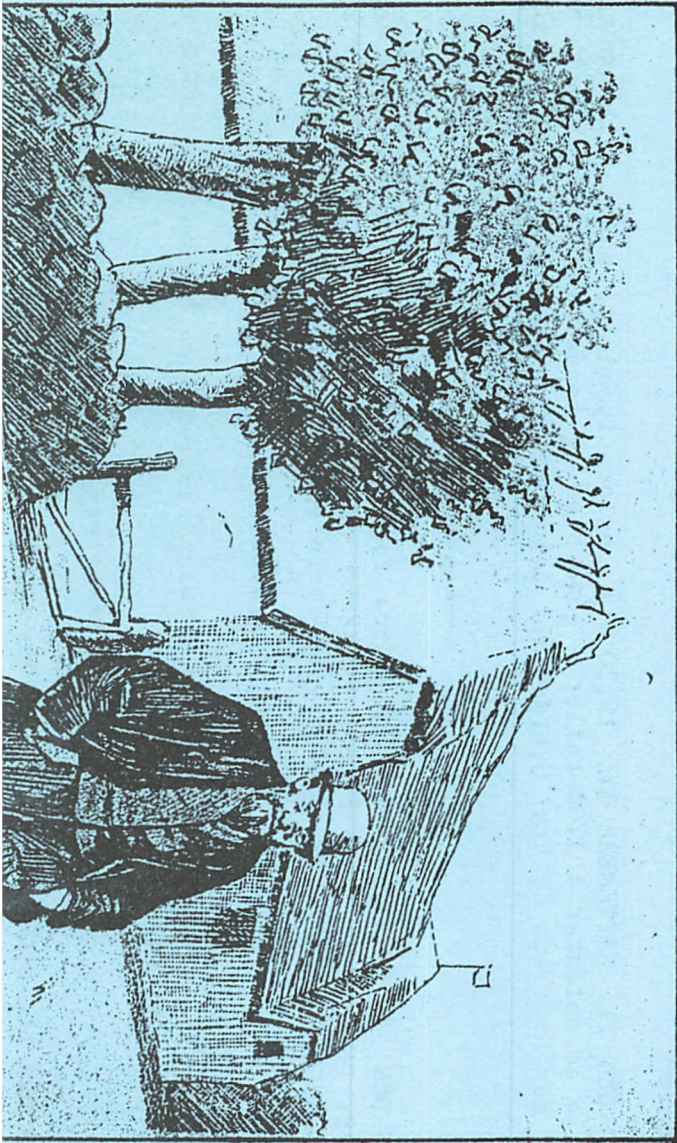
Nemlig til Æbelholt kloster midt mellem Hillerød og Frederiksværk. Her nød vi rigtig, at det var varmt og solen skinnede, ved at gå rundt i abbed Vilhelms klosterruiner og se på urtehaven med skarntyde, timian, skovjordbær og meget mere. Inde i den lille museumsbygning var udstillet adskillige skeletter fra klosterets patienter, som gav mange oplysninger om, hvordan lægekunsten var dengang, og hvilke sygdomme som florerede.

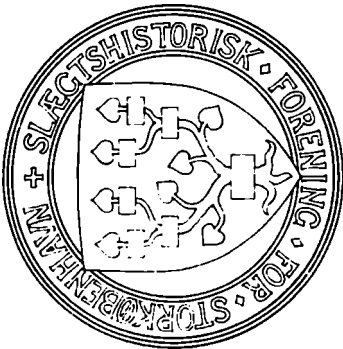
Blandt de mere bemærkelsesværdige var den unge skindøde mand og kvinder, som var døde under fødslen.

Desværre måtte vi af tidsnød undlade at køre forbi Pibe Mølle, vi kørte direkte til Lynø via Frederiksværk.

Det mindskede dog ikke appetitten. Vores spisested - Skipperstuen - lå lige ned til lystbådehavnen. Efter en god middag med drikkevarer, øblekage og kaffe

Højt rimeligt.

EFTERÅRSPROGRAMMET 1989

Vores foredrag afholdes fortsat i **"MORMONKIRKEN", Priorvej 12, 2000 Frederiksberg.**

*****

MANDAG DEN 11. SEPTEMBER KL. 19.30 vil seniorstipendiat, mag. art. **GUNNAR LIND** fortælle om **soldater i 1700-tallet** - geworbene og bondesoldater - vi ved, hvor de endte, men hvor kom de fra? Hvordan var soldatens karrieremulighed og sociale status?

*****

MANDAG DEN 9. OKTOBER KL. 19.30 hedder foredraget **"Købmand og høker på landet"**, etnolog, cand. mag. **MARGIT BAAD PETERSEN** vil fortælle os om den tid, hvor industrialiseringen fjernede selvforsyningsprincippet.

*****

MANDAG DEN 13. NOVEMBER KL. 19.30 vil museumsvejleder på B&W-museet **MOGENS EERSLEW** fortælle os om **"Vore fædres kirke"**.

*****

MANDAG DEN 11. DECEMBER KL. 19.30 har vi **"Bytte aften"** - Der indrettes 7 om-

NØRREJYLLAND-SØNDERSJYLLAND,
SØNDERJYLLAND INCL. HERTUGDOMMERNE,
FYN,
KØBENHAVN INCL. NORDSJÆLLAND,
ØVRIGE SJÆLLAND,
LOLLAND-FALSTER-MØN-BORNHOLM.

*****

EKSTRA-ARRANGEMENT,

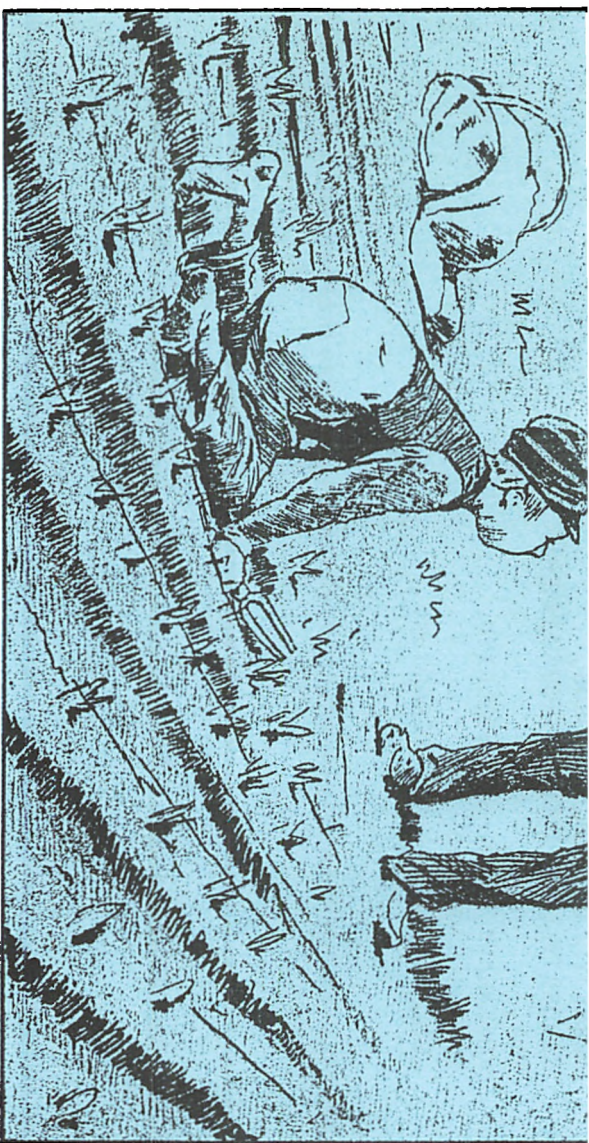
ONSDAG DEN 1. NOVEMBER KL. 1900 besøger vi **Folketinget, Fællessalen**. Vi mødes kl. 19.00 præcis i forhallen (indgang fra Rigsdagsgården). Vi skal se et par af lokalerne, tingets portrætsamling og høre foredrag af Folketingets bibliotekar dr. phil. KRISTIAN HVIDT, som flere af medlemmerne tidligere har hørt. Han vil fortælle om overgangen fra Enevælden til Demokrati, ligesom nogle milepæle i eftertiden vil blive berørt.

Endvidere vil Folketingsmedlem, gårdejer POUL BRØNDSTED fortælle om tingets arbejdsdag i dag. **TILMELDING** til Lone Wredstrøm (se adressen på side 2).

Efter foredraget/rundvisning vil der være mulighed for at besøge Folketingets restaurant "Snapstinget", hvor vi kan købe kaffe og brød for 25-30 kr. **TILMELDING** til Lone Wredstrøm (se adressen på side 2).

*****

— Hvad bestiller Din Broder i Dag?
— Han bestiller ett nøj!

— Hvor er han da heune?
— Han er i Skull.

gik turen tilbage til Frederiksværk. Her besøgte vi Krudtværksmuseet, som med strømmende vand, roterende vandhjul og tromler - alt beliggende langs kanalen med grønne træer hældende udover - (se omtalen længere fremme i bladet) - var en stor oplevelse. Kun få er vist klar over dets eksistens, så det anbefales hermed til alle vore medlemmer.

Vi kørte så de få hundrede meter hen til Frederiksværk bymuseum - indrettet i et tilsyneladende lille hus, men det rummede en fantastisk mængde interessante ting - ikke mindst fra støbe-

jernsfabrikken, personlige ting fra Classens tid og endelig en meget god pædagogisk opstilling af forskellige håndværks redskaber.

Hjerturen foregik ad små biveje over Strø Bjerger og den evige trekant Manderup, Kvinderup og Slangerup.

Afsætning atter i Ballerup og Hellerup ved 17-tiden, efter en begivenhedsrig dag. Vi håber, at se alle og evt flere til næste år - om vi så skal være i 2 busser.

En deltager.

*****

Fællesrejse

Foreningen arrangerer fællesrejse til Baaring-kurset, der afholdes den 6.-8. oktober 1989.

Udrejse med afgang fra København fredag den 6.10. kl. 12.00 og
Hjemrejse med ankomst til København søndag den 8.10. kl. 20.16.

Jo flere vi er des bedre rabat!

Henvendelse til Inger Lærche på tlf. 42 87 83 08 senest den 15. september.

*****

Krudtværksmuseet i Frederiksværk.

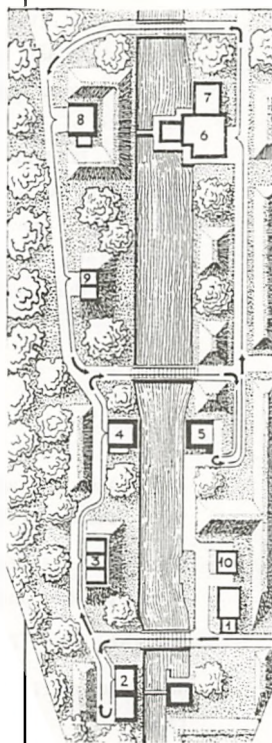
I 1965 nedlagdes Hørens Krudtværk i Frederiksværk. Dermed standsede det af general J. F. Classen i 1756-58 grundlagte krudtværk, og et næsten 500 år gammelt dansk erhverv, krudtmagerens farefulde virksomhed, ophørte at eksistere.

Flere af de gamle sortkrudtmøller med tilhørende værksteder er bevaret sammen med en arbejdende vandmølle, alle med deres originale tromler, maskiner og værktøj. Sammen med kanalen og dens bruer danner disse ca. 100 år gamle bygninger nu Krudtværksmuseet.

En rundgang i Krudtværksmuseet begynder ved Frederik VI's gamle bindingsværks-krudtmagasin, hvor man køber sin adgangsbillet. Man krydser straks kanalen over den nye betonbro, som man har bygget særlig høj af hensyn til planer om en fremtidig genopførelse af det her forsvundne turbineanlæg. I hus nr. 2 A på kanalens sydside orienteres den besøgende først om krudtets historie fra ca. 1200 til vore dage, hvorpå krudtets sammensætning og fremstilling vises ved skematiske oversigter og kopier af gamle krudtmolletegninger suppleret med prøver af krudtets tre uskyldige bestanddele: salpeter, svovl og trækul så vel som det farlige blandingsresultat: det sorte krudt.

Ved den fortsatte rundgang på museumsområdet kan man gå ind i de fleste af møllehusene, hvor pulveriserings-, blandings- og poleringstromler samt korne- og sigtemaskiner stadig kan arbejde, drevet af det fornævnte vandhjul og af elektromotorer fra 1920'erne. Maskinerne går dog i tomgang, fordi der ikke mere produceres krudt.

Vidnesbyrd om den fare, krudtværkets folk engang arbejdede under, og sikringsforanstaltninger herimod møder den besøgende overalt. I møllerne findes de sidske, man skulle trække på for ikke at slæbe grus ind på det farlige krudtstøv, der kunne findes på gulvet. Ved døren ser man den jordforbundne metalkugle, man skulle gribe om for afladning af statisk elektricitet. Skilte fra Classens tid med strengt forbud mod banden og sværge og nyere opslag med vejledning i brandtilfælde understreger alvoren. Alligevel skete der eksplosioner, første gang i 1758, og senest i 1957. De plantede skovtræer og voldene skulle da begrænse virkningerne

ne, og møllehusenes 3 svære mure skulle da lede eksplosionen gennem trætaget og den fjerde vægs lette træ og glas ud mod volden og træernes kroner.

Midt i den tekniske gennemgang af krudtfremstillingen bliver Krudtværkets historie dog ikke glemt. I hus nr. 7, ved vandmøllen, er der i torrestuen indrettet en væg med relieffet af general Classen under en forstørrelse af Wincklers berømte stik af Frederiksværk og med billeder af chefer og arbejdere ved Hærens Krudtværk.

Hvis man er på museet kort for lukketid, bliver man pludselig mindet derom ved ringning fra general Classens gamle krudtmølleklokke, en af de mange klokker, der sad på møllerne og dagen lang klæmte, når møllerne arbejdede. Klokken hænger i en gammel stabel fra direktorens nedlagte have.

Krudtværkets historie.

- 1756, 25/8 Kgl. resolution om oprettelse af et krudtværk ved Arresoens afløbskanal. General J. F. Classen og købmand Just Fabritius var stiftere og ejere.
- 1757 Den første krudtmølle bygges.
- 1758, 24/6 Den første eksplosion i krudtmøllen. Krudtmøllerne var stampemøller med vandhjul.
- 1761-68 Værket i statens eje, med Classen som chef.
- 1768-92 Værket atter i Classens eje, men med staten som garanteret hovedaftager af produktionen (kanoner, krudt og kugler).
- 1792, 24/3 General Classen dør og begravnes i Vinderød kirke. Det Classenske Fideicommiss oprettes.
- 1794-1846 Værket i kongefamiliens eje.
- 1844 Den første dampmaskine på Krudtværket.
- 1846-1965 Værket atter i statens eje.
- 1868 De sidste stampemøller forsvinder og afløses af inkorporationsmøller og presser.
- 1887 Brunt prismatisk krudt leveres første gang til de nye bagladekanoner.
- 1891 Røgsvagt skydebomuldskrudt fabrikeres første gang på værket.
- 1916 Skydebomuldsfabrik anlægges.
- 1919 Jagtpatronfabrikation påbegyndes, men sortkrudtfabrikationen vedvarer til sidste dag til brug for fyrværkeri og sprængmidler.
- 1965 Krudtværket nedlægges.

Gengivet efter Tøjhusmuseets pjøce

Åbent 1. april til 31. oktober dagligt fra kl. 11-16.

BOGEN INDEHOLDER

- Afskrifter af de 270 originale foliosider i folketællingen som omfatter 8583 personer med angivelse af den enkeltes stilling i familien og deres alder.
- Navneregister med 358 forskellige drenge- og 91 pigevogne som er anvendt. Det kan f.eks. ses at kun 5 hed Abraham medens ikke mindre end 415 hed Kirsten
- Gårdsnavne og matrikel (1844) er anført i parentes for flere af gårdenes vedkommende i samarbejde med 10 lokalhistoriske arkiver i området.
- Sognekortsuddrag fra de ældste kort (1780-1814) omfattende områdets 18 kirkebyer.
- Kirkebogsoversigt som fortæller hvor langt tilbage der findes tilgængelige kirkebøger i de her berørte 18 sogne (1648-1801).

SOGNEFORTEGNELSE

BALLERUP	HØJE TÅSTRUP	ISHØJ
BRØNDBYVESTER	LEDØJE	VALLENSBÆK
BRØNDBYØSTER	SMØRUM	KIRKE VÆRLØSE
GLOSTRUP	MALØV	HERLEV
HERSTEDØSTER	SENGELØSE	RØDDVRE
HERSTEDVESTER	TORSLUNDE	HVIDOVRE

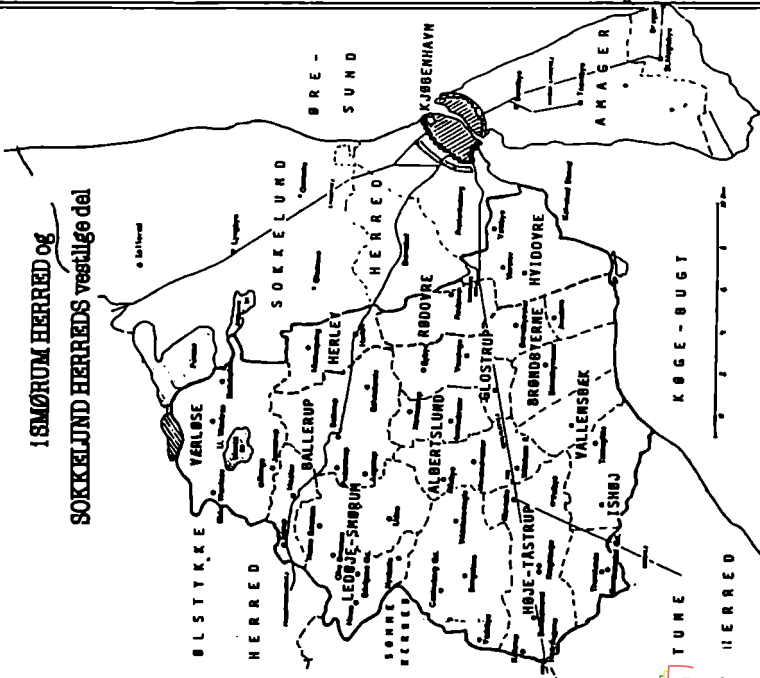

FOLKETÆLLING 1787 I RINGSTED OG TVEJERG HERREDER MED 22 henholdsvis 15 sjæl tænde sogne er udkommet på samme forlag, og kan erhverves for 100 kr pr. stk. ad lange oplag haves.

**Forlagsredaktør
Kjeld Wernet Rasmussen
Skebjergvej 32
DK-2765 SMØRUM**

FOLKETÆLLING 1787

1 SMØRUM HERRED OG SOKKELUND HERRERS vestlige del

UDSKRIFT AF FOLKETÆLLINGSLISTERNE FOR SAMTLIGE 18 SOGNE MED NAVNREGISTER, I ALT 8583 PERSONER

Genealogica

Lange, Thomas

Eventyrets land: Menneskeskøbner mellem Ho bugt og Blåvandshuk/Thomas Lange 1829-1887, gendigtet af Henning Vejrup. Kristiansens boghandel i Varde. Kr. 55 (øksnlitteratur).

Bibliografi over danske stater 1913-1981. Danmarks Bibliotekskole. (01.6993).

Landsarkivet for Sjælland m.m.:

Kommunearkiver - modelregistratur og stikordsregister for kommunearkiver indtil 1970. LA for Sjælland m.m. Kr. 150 (02.9).

Landsarkivet for Nørrejylland:

Landsarkivet for Nørrejylland og hjælpemidlerne til dets benyttelse. Registerbind. LA for Nørrejylland. Kr 40 (02.91).

Løgstrup, Birgit:

Skiftearkivalier i de nørrejske amtsarkiver. LA for Nørrejylland. Kr. 147 (02.91).

Harsberg, Vibeke:

Træk af den sønderjyske industris udvikling 1850-1864. Historisk Samfund for Sønderjylland. Kr. 92 (33.194).

Varmose, Poul Erik Balle:

Mønter, priser og lønninger fra Danmarks senmiddelalder. Frie Fugl (Klampenborg) Kr 25 (33.2).

Dansk toldhistorie.

Bind 2: Protektionisme og reformer, 1660-1814. Toldhistorisk Selskab. Kr. 285 (33.86).

Karen Jørgensdatter-sagen:

Et dølgsmålsdrama 1764, fra retsprotokollen i sagen imod tjenestepigen Karen Jørgensdatter, dømt for fødsel i dølgsmål. Museet Færgegaarden i Jægerspris. Kr. 98 (34.796).

Hansen, Vagn:

Feltartilleriforeningen København 1913-1988. Feltartilleriforeningen-København. Kr. 100 (35.506).

Bjerg, Hans Chr.:

Stavnsbånd og værnepligt, omkring værnepligtsreformen 1788. Værnepligtsstyrelsen. Gratis (35.51).

Det danske Ingeniørkorps 1684-1984. Tøjhusmuseet. Kr. 20 (35.52).

Hatting, Jørgen:

For kongen og staden studenterkorpset 1801-1864. Hernov. Kr. 160 (35.52).

Tolderlund-Hansen, Povl:

For en ridderordens skyld, om Johanniternes 900-årige historie fra Jerusalem til Rhodos og Malta og om det nordiske hovedkloster i Antvorskov. Kjerteminde Avis. Kr. 88 (36.8).

Schwede, Helga:

Dronning Louises Asyl 100 år. Dr. Louises Asyl. Kr. 70 (37.24).

Tolstrup, Fl.:

I smult vande, Herlufsholm 1887-1936, Herlufsholm Stiftelse. Kr. 150 (37.5).

Thomsen, Bente M.:

Disputeren paa Kroemandens Auditorium, Bløvssterødpræsten Joachim Junge fortæller om sine sognebørn. Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn. Kr. 70 (39.43).

Christensen, Jens Ole:

Fladstrand - fæstning og by 1675-1818. Bangsbo-museet. Kr. 80 (46.4).

Gilleleje 1488-1988

En jubilæumsbog udgivet i anledning af Gillelejes 500 års jubilæum, udvalgte artikler fra "Fra det gamle Gilleleje" 1933-1979. Gilleleje Museumsforening. Kr. 25 (46.4).

Tolstrup, Fl.:

Det ældste Herlufsholm 1560-1788. Thanning & Appel, 1965 (46.4).

Tolstrup, Fl.:

Fra gods til skole, Herlufsholm 1788-1887. Herlufsholm Stiftelse (46.4).

Himmerlandske rids:

Seksten lokalhistorikere fortæller om hver deres himmerlandske egn. Jysk Lokalhistorisk Forlag. Kr. 200 (46.4).

Christensen, Bernth:

Læssboere - der rejste ud. S.A.L. i Strandby. Kr. 129 (46.4).

Stoklund, Bjarne:

Arbejde og kønsroller på Læss o. 1200-1900. Læss Museum. Kr. 126 (46.4).

Nykøbing F. før og nu.

En billedkrønike. Lilletorv i Nyk. F. Kr. 98 (46.4).

Odense bys historie:

Emne- og stedregister. Odense Kommune. Kr. 88 (46.4).

Egdal, Margit:

Frie bønder, (udgivet i anledning af 200-året for stavnsbåndets ophævelse). Lokalhistorisk Forening for Otterup kommune. Kr. 158 (46.4).

Sorsø i billeder gennem 350 år.

Foreningen Jul i Sorsø Venner. Kr. 145 (46.4).

Byen før - middelalderens købstæder i Storstrøms Amt, skildret i tekst og billeder. Næstved Museum. Kr. 40 (46.4).

Thiele, en historisk beskrivelse fra 1856. Tjele Godskontor. Kr. 20 (46.4).

Mathiesen, Hanne:

Den gamle herregård, en bog om 1700-tals matadorer i Thy. Museet for Thy og V. Han Herred. Kr. 149 (46.4).

Rød og stavn, træk af 10 sognes historie. I forbindelse med 200-året for stavnsbåndets ophævelse. Tørring-Uldum kommune. Kr. 100 (46.4).

Eriksen, Mikkel:

Mikkel Eriksens efterladte manuskripter om *Ærø* historie. *Ærø* Landboforening. Kr. 88 (46.4).

Aalborgs historie.

Bind 2: Aalborg under krise og højkonjunktur fra 1534 til 1680. Aalborg kommune. Kr. 210 (46.4).

Branth, Thore:

Strejflys over Industrirådets historie. Industriforeningen og Industrirådet 1838-1988. Industrirådet. Kr. 100 (60.6).

Petersen, Esther:

Fra opvarter til sygeplejeske, træk af dansk sygeplejerskers historie frem til år 1900. Dansk Sygeplejeråd. Kr. 109 (61.7).

Federspiel, Søren:

Elektriciteten kommer til Nordvestsjælland, en egns el-forsyning gennem 75 år, 1913-1988. Nordvestsjællands Elforsyning. Kr. 95 (62.31).

Wohlfahrt, Eske:

Pennalhuset, fartøj og fiskeri på Limfjorden. Limfjordsmuseet. Kr. 168 (62.83).

Solvang, Gunnar:

De nye husmandskolonier eller Husmændenes landboreformer i det 20. århundrede. Dansk Husmandsforeninger. Kr. 35 (63.012).

Gammelgaard, Arne:

Livet på landet, Hammel Landboforening i 150 år. Hammel Landboforening. Kr. 158. (63.06).

Højelse ved Køge, en ganske almindelig landsby? Kildematerialer om landboreformerne og til lokalhistorisk arbejde i skolen. Skoletjenesten i Brede. Kr. 45 (63.093).

Sydthy for 200 år siden.

Det thylandske landøkonomiske Selskab. Kr. 20 (63.093).

Langer, Anders Vrist:

Fiskerdagbøger fra Harboøre. Bind 1: Tradition og fornyelse, skib, fisk, sjæl. Dalhus. Kr. 168 (63.9).

Holbergtidens Odense,

En perspektivtegning og en vejviser fra 1761. OAB-Tryk i Odense. Kr. 165. (65.0164).

Kallis, Tom:

Transport- og kommunikationsteknikkens historie i Danmark 1830-1980 med særlige afsnit om København. Danmarks Tekniske Højskole. Kr. 250 (65.809).

Holm-Petersen, F:

De sejlede ud fra Marstal. Jens Hansens Søfartsmuseum i Marstal. Kr. 159 (65.909).

Nielsen, Flemming:

Tegl i Nordjylland. Bind 1: Fremstilling og anvendelse o. 1200-1800. Teko-Tegl i Hjørring. Kr. 35 (66.25).

Fink, Jørgen:

Middelstand i klemme, studier i danske håndværksmestres økonomiske, sociale og organisatoriske udvikling 1895-1920. Universitetsforlaget i Aarhus. 1 bog med 2 mikrokort. Kr. 340 (68.06).

Smidt, Claus M:

Eremitagen, jagtslottets historie gennem tre hundrede år. Strandberg. Kr. 188 (71.64).

Marienlyst slot, det kongelige lystanlæg ved Helsingør. Chr. Ejlers.
Kr. 398 (71.64).

Kaatmann, Chr.:

Byggestil og byggekik, nationale strømninger i sønderjysk arkitektur 1850-1940. Institut for grænseregionsforskning. Kr. 95 (71.64).

Petersen, Viggo:

Jens Bangs Stenhus og om at bygge og bo i Aalborg på Chr. 4's tid. Selskabet for Aalborg historie. Kr. 117 (71.64).

Olesen, Bodil:

Et kvarter og dets mennesker, bolig- og livsformer gennem 100 år, Frederiksbjerg Øst, Århus. Købstadsmusset "Den gamle By". Kr. 175 (71.9564).

Damask og drejfl, dækketøjets historie i Danmark. Borgen. Kr 650 (76.49).

Neiiendam, Klaus:

Renaissanceteatret i Danmark. Nyt Nordisk forlag. Kr. 168 (77.096).

Dybdahl, Vagn:

99 biografier, 96 socialdemokrater + 2 fra arbejdsgiverne + 1 universitetsbygger. Fotografisk optryk fra Dansk biografisk leksikon 3. udg. Rigsarkivet. Kr. Ikke i boghandelen. (99.332261).

Nielsen, Jytte:

88 fynske forfatterinder 1888-1988, oversigt over 88 fynske forfatterinder og litteratur som udgangspunkt for tekstlæsning. Center for kvindestudier. Odense Universitet. Kr. 17,50 (99.3816).

Valore, Peter B:

Guldalderens kvinder, omkring Frederikke Brun og Kamma Rahbek. Bakemuseet. Kr. 50 (99.4). - Husker De den unge piges skildringer ved Anne Dorte Suderbo's foredrag den 10.4.1989? Det er den samme Frederikke -

Egede, Poul:

Efterretninger om Grønland uddragne af en journal holden fra 1721 til 1788. Det Grønlandske Selskab. Kr. 160 (99.4).

Liuvald, Steffen:

En officer i Dansk Vestindien og hans fritidsbeskæftigelse (om Heinrich Andreas Raupach) Dansk vestindisk Selskab. Kr. 180 (99.4).

Schmidt, Peter Petersen:

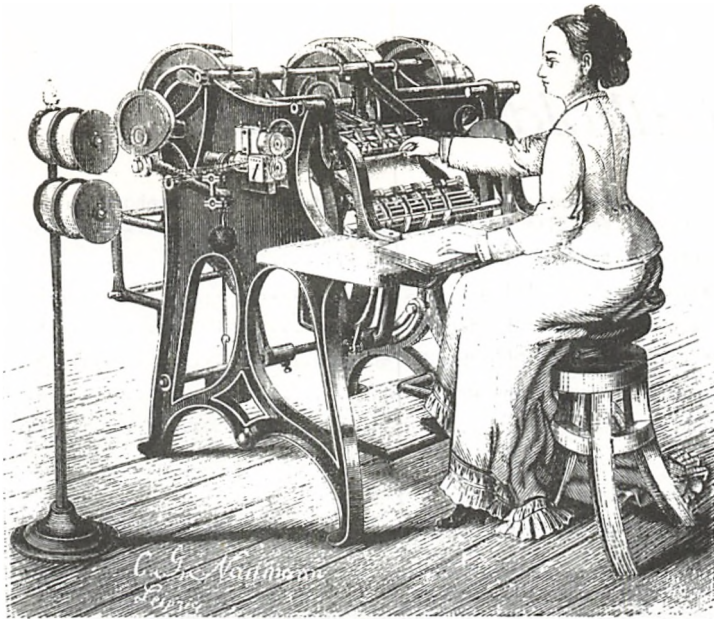
Danskere end danske, beretning om Nis Petersen Schmidt og hans slægt. Skolernes Kunstforening, Allsund-Kredsen. (99.4).

Wulff, Jens:

Kniplingskrummer Jens Wulffs dagbog 1831-36 i uddrag. Historisk Samfund for Sønderjylland. Kr. 98 (99.4).

Lone Wredstrøm

*****

TRYKSAGER!

DET ER IKKE KUN "SLÆGT OG STAVN" VI PRODUCERER TIL EN KONKURRENCEDEYGTIG PRIS - VI KAN ANBEFALE OS MED ALT INDENFOR TRYKSAGER, SÅ SOM:

- ★ BREVPAPIR
- ★ KVERTER
- ★ VISITKORT
- ★ FAKTURASÆT
- ★ EDB-LISTER
- ★ KATALOGER
- ★ REKLAMETRYKSAGER
- ★ HÆFTER

**SPØRG ALTID OS
INDEN DE AFGIVER
DERES TRYKSAGSORDRE —
DET VIL DE ALDRIG FORTRYDE...**

**PE offset
& REKLAME A/S**

TØMRERVEJ 9 · 6800 VARDE · TLF. 75 22 58 22

Ina

Special District. ved Lone Wredstrøm.....	s.	3
Forårsudflugt.....	s.	10
Fællesrejse til Båring.....	s.	11
Krudtværksmuseet i Frederiksværk.....	s.	12
Folketælling 1787, Smørum Herred.....	s.	14
Genealogica. Ved Lone Wredstrøm.....	s.	15
Annonce.....	s.	19

Indhæftet midt i bladet findes listen over efterårets foredrag.

Illustrationerne bag på foredragslisten samt på forsiden stammer fra Mette Winge og Ebon Borg's bog: Det daglige danske liv set gennem Punch 1873-95. Udgivet af Lindhardt & Ringhof.

i.j.

Igaar da Jakob skulde ride,
Løb Hesten rundt til samme Side.